

ZABURZENIA OPOZYCYJNO – BUNTOWNICZE

1. Ogólna charakterystyka.

Podstawową cechą tego zaburzenia jest powtarzający się wzorzec utrzymujących się przez okres przynajmniej sześciu miesięcy zachowań negatywnych i buntowniczych, nieposłuszeństwa oraz zachowań nacechowanych wrogością, skierowanym przeciw autorytetom w domu i w środowisku.

Zaburzenie to zwykle zaczyna się przed szóstym rokiem życia, zdarza się w pełni rozwinięte zaburzenie zachowania, które zaczyna się w dziewiątym roku życia lub później.

2. Diagnoza.

Postawienie **diagnozy** wymaga dowodów wskazujących, że u danej osoby występuje pewien wzór zachowania, w czasie którego pojawiają się **cztery z następujących zachowań**:

- Często traci panowanie nad sobą,
- Często kłóci się z dorosłymi,
- Często łamie ustalone zasady lub odmawia stosowania się do wymagań dorosłych,
- Często umyślnie irytuje ludzi,
- Często oskarża innych o popełnienie błędów lub niewłaściwe zachowanie,
- Często jest drażliwy lub łatwo irytują go inni,
- Często jest rozgniewany lub urażony, często jest złośliwy i mściwy.

II. Zaburzenie opozycyjno – buntownicze w szkole:

1. Objawy pierwotne:

- brak chęci do współpracy zarówno przy wykonywaniu zadań w grupie, jak i przy zadaniach indywidualnych (uczniowie tacy nie próbują szukać pomocy przy rozwiązywaniu napotkanych trudności),
- bierny stosunek do wszelkich form życia klasy,
- problemy z koncentracją uwagi,
- złe zachowanie: opór przy wykonywaniu poleceń nauczyciela, niegrzeczne odpowiedzi. Uczeń sprawia wrażenie, że nie zależy mu na dobrych stosunkach z otoczeniem,
- agresywna postawa wobec jakichkolwiek interwencji, której celem jest poprawa złego zachowania,
- łatwość popadania w konflikty z innymi dziećmi,
- wrogość w stosunku do dorosłych i dzieci.

2. Objawy wtórne.

Zachowanie opozycyjno – buntownicze jest przykładem zachowania, któremu szkoła może zapobiegać, a w wielu zaistniałych już przypadkach spowodować zanik negatywnych

zachowań. Jeżeli nauczyciele w porę nie zauważą problemów dziecka, proces jego wykolejenia może postępować dalej.

Najbardziej charakterystycznym przejawem tego będą:

- niepowodzenia szkolne i wagary,
- ucieczki z domu,
- picie alkoholu i zażywanie środków odurzających.

Stosowanie nagan i kar w stosunku do tych dzieci mija się z celem, gdyż na skutek ich stosowania dzieci uzewnętrzniają swoją wrogość.

złe zachowanie + wzmocnienie negatywne = więcej złych zachowań

Nieakceptowalne zachowanie dziecka lub nastolatka powoduje negatywne reakcje otoczenia, co prowokuje je do jeszcze gorszych zachowań.

Wrogość rozszerza się na coraz większy krąg osób, osiągając fazę, w której dziecko, po dołączeniu do podobnych sobie jednostek, zaczyna popełniać systematyczne akty przestępcze – dochodzi do zaburzenia zachowania.

III. Oddziaływania terapeutyczno - wychowawcze w stosunku do dziecka z zaburzeniem opozycyjno – buntowniczym:

1. Oddziaływania wychowawcze w szkole:

- Skuteczne wydawanie poleceń
- Szkolny System Bezpieczeństwa
- PZK (Przywilej-Zasada-Konsekwencja)
- KKZ (Klasowy Kodeks Złości)
- Pochwała terapeutyczna

2. Terapia psychologiczna dziecka:

- Praca z dzieckiem ukierunkowana na rozwiązywanie problemów.
- Nauka kontroli zachowań impulsywnych, agresywnych.
- Terapia indywidualna dziecka nastawiona na poprawę samooceny, wzrost poczucia pewności siebie i własnej wartości.

3. Oddziaływania środowiskowe:

- Psychoedukacja rodziców, nauczycieli i innych opiekunów dziecka.
- Warsztaty umiejętności rodzicielskich (tzw. szkoły dla rodziców) - krótkoterminowe programy uczące rodziców modyfikacji trudnych i problemowych zachowań dziecka

(podstawowe interwencje behawioralne takie jak ustalanie i egzekwowanie reguł, stosowanie pozytywnych wzmocnień, monitowanie zachowań).

- Terapia rodzinna, która pozwala na poprawę komunikacji i relacji między dzieckiem a innymi członkami rodziny.

Opracowała:

Jolanta Wdowiak – psycholog
POPPPiDM w Polkowicach